

Asia: VN/6417/2022

Hallituksen esitys eduskunnalle palkansaajan työssäoloehdon uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Palkansaajan työssäoloehto (TTL 5 luku ja asetusmuutokset)

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdon kertymistä koskevista ehdotuksista?

Suomen Elintarviketyöläisten Työttömyyskassa katsoo, että valittu maksuperusteinen työssäoloehdon tuloperusteinen malli ei yksinkertaista työssäoloehdon kertymistä. Työttömyyskassa katsoo, että työssäoloehdon kertymistä on syytä muuttaa vastaamaan työmarkkinoiden työsuhteiden muotoja, mutta valittu malli tulee aiheuttamaan tilanteita, joita työttömyyspäivärahan hakija ei hyväksy eikä ymmärrä.

Työttömyyskassa katsoo, että lainvalmistelun aikataulu on ollut kohtuuttoman kiireinen ja valmistelussa ei ole pystytty tekemään riittävää vaikutusten arviointia ja pohdintaa, miten nyt valittu malli tulee vaikuttamaan työttömyysturvalain kokonaisuuteen ja mm. työttömyyspäivärahan määrittelyyn. Työssäoloehdon tuloperusteinen malli olisi tullut rakentaa lain valmistelun aikana esillä olleen ansaintaperusteisen mallin mukaisesti, jolloin muutosten vaikutuksia olisi ollut helpompi ennakoida ja niiden täytäntöönpano olisi ollut yksinkertaisempaa.

Työttömyyskassa toteaa, että digitalisaation edistäminen ja Tulorekisterin hyödyntäminen ovat kannatettavia tavoitteita. Tavoitteita ei kuitenkaan voida saavuttaa, ellei Tulorekisteriin vietävän pakollisen tietosisällön määrää kasvateta. Työssäoloehdon muuttaminen tuloperustaiseksi poistaisi lisäselvitysten ja erillisten palkkalaskelmien tai –todistusten pyyntöjä, jos tietosisältö Tulorekisterissä saataisiin vastaamaan työttömyysturvalain vaatimuksia käytännön ratkaisutoiminnassa.

Työttömyyskassa esittää, että lakiin tai sen kirjallisiin perusteisiin kirjataan selkeästi, ettei lakimuutoksen tule johtaa tilanteisiin, joissa työtön joutuu loppupalkkaansa odottaessa hakemaan työmarkkinatukea, vaan työttömyyspäiväraha voidaan laskea työttömyyttä edeltäneiltä palkanmaksujaksoilta, vaikka viimeinen palkanmaksupäivä on vasta työttömyyden alkamisen jälkeisenä ajankohtana. Työttömyyspäivärahan määrittely tulee tarvittaessa voida tehdä ennen

viimeistä palkanmaksupäivää ja päivärahan maksu aloittaa heti, kun työttömyys alkaa ja omavastuupäivät ovat kuluneet. Työttömyyskassa toteaa, että palkanmaksun viivästyminen ei aiheudu työttömästä työnhakijasta. Lain tulee varmistaa, että esimerkiksi tilanteissa, joissa työnantajalla ja työntekijällä on epäselvyyttä palkkasaatavien määrästä tai työnantaja ei ole palkanmaksukykyinen tai -haluinen, ei työntekijää rankaista tilanteesta viivästyttämällä työttömyysturvan maksatuksen alkua.

Ansiopäivärahan perusteena oleva palkka ja ansiopäivärahan määrä (TTL 6 luku ja asetusmuutokset)

Lausuttavaa ansiopäivärahan perusteena olevan palkan ja ansiopäivärahan määrittelyä koskevista ehdotuksista?

Esityksen tavoitteena on vahvistaa julkista taloutta leikkaamalla päivärahaa ensisijaisesti osa-aikaista työtä tekevilta ja soviteltavaa päivärahaa saavilta työttömiltä työnhakijoilta. Leikkaus kohdistuu työmarkkinoilla heikoiten työllistyvään ryhmään, jonka ansiotaso on matala ja taloudellinen tilanne usein vaikea. Esityksessä katsotaan, että työttömyysturvan leikkauksien kohdistaminen tähän ryhmään lisää työllisten määrää. Esityksessä unohdetaan, että ryhmään kuuluu merkittävä määrä ihmisiä, joiden työmarkkina-asema on heikko ja joiden on ollut pakko tyytyä työ sopimukseen, joilla taataan vain osittainen työllistyminen. Esityksen oletusarvona tuntuu olevan, että heikossa työmarkkina-asemassa olevat henkilöt saavat tahtoessaan lisätyötä tai –tunteja koh-tuullisin työehdoin. Suomen Elintarviketyöläisten Työttömyyskassa muistuttaa, ettei ansiotason lasku lisää työmahdollisuuksia heikossa työllistymistilanteessa. Ansiosidonnaisen päivärahan tason lasku johtaa pahimmillaan siirtymiseen muiden etuuksien piiriin.

Työttömyyskassa katsoo, että lakimuutos heikentää merkittävästi ansiosidonnaisen työttömyysturvan legitimitettä heikentämällä pienituloisten palkansaajien ansioturva. Ansiosidonnaista työttömyysturvajärjestelmää moititaan usein siitä, ettei se turvaa palkansaajien tasapuolista kohtelua. Lakimuutos antaa tälle kritiikille perusteita leikkausten kohdistuessa juuri heikossa työmarkkina-asemassa oleviin palkansaajiin.

Työttömyyskassa esittääkin, että jos työttömän työnhakijan työssäoloehdon tarkastelujaksolta löytyy kuusi kokonaista työssäoloehdon täyttävää kuukautta, päiväraha määriteltäisiin näiden kuukausitulojen perusteella. Puolikkaat kuukaudet huomioitaisiin vain, jos työssäoloehto ei tarkastelujakson aikana täytyisi kokonaisilla kuukausilla.

Työttömyysetuuden työvoimapolitiittiset edellytykset (TTL 2 a luku 10 § sekä 14 luvun 1 c §)

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdotusta koskevien ehdotuksen vaikutuksesta työttömyysetuuden maksamisen työvoimapolitiittisiin edellytyksiin?

-

Taloudellisten vaikutusten arviointi

Lausuttavaa ehdotuksen taloudellisista vaikutuksista?

-

Kansalaisvaikutusten arviointi

Lausuttavaa ehdotuksen vaikutuksista kansalaisiin?

Esitetty malli tuloperusteiseksi työssäoloehdoksi tulee leikkaamaan työttömyysturvan määrää mm. pienituloisilta, osa-aikatyötä tekevilta palkansaajilta. Leikkausten kohdistuminen erityisen merkittävästi yhteen yksittäiseen palkansaajaryhmään tulee heikentämään työttömyysturvajärjestelmän legitimitettä. Tuleva lakimuutos on niin suuri, että sen vaikutukset yksittäiselle palkansaajalle voi mullistaa koko tulonhankkimisrakennelman. Ymmärrys siitä, että pienituloinen palkansaaja voi työttömyyspäivärahan lisäksi hakea myös muita sosiaalietuuksia vaatii tiedottamista ja vaatii kansalaisilta lisäasiantuntemusta eri viranomaisien kanssa. Työttömyyskassa vaatii, että muutoksesta tiedotetaan laajasti ja riittävän ajoissa siten, että myös erilaiset tukimuodot tulevat uusille asiakasryhmille tiedoksi.

Viranomaisvaikutukset

Lausuttavaa ehdotuksen vaikutuksista viranomaisiin? TE-hallinnon henkilöstöä edustavaa tahoa pyydetään arvioimaan vaikutuksia TE-hallinnon henkilöstöön ja sen tehtäviin, erityisesti TTL 14 luku 1 c §:n osalta.

-

Yritysvaikutusten arviointi

Lausuttavaa ehdotuksen vaikutuksista yrityksiin ja muihin työnantajiin?

-

Voimaantulo

Lausuttavaa voimaantuloa ja siirtymäsäännöstä koskevasta ehdotuksesta?

Voimaantulon aikataulu on tiukka ja vaatii eri etuudenmaksajilta merkittävää lisäresursointia, jotta vaadittavat muutokset mm. maksatusjärjestelmiin, ja tiedotusmateriaaleihin saadaan tehtyä. Lisäksi henkilöstön koulutus tulee olemaan vaativa tehtävä etuudenmaksajille. Työttömyyskassa toivoo, että lakiesityksen toimeenpanoa ajatellen lakia koskevat päivitettyt soveltamisohjeet saadaan mahdollisimman pikaisesti etuudenmaksajien käyttöön.

Muuta lausuttavaa esityksestä?

Muuta lausuttavaa esityksestä?

-

Väänänen Lea
Suomen Elintarviketyöläisten Työttömyyskassa

Korkeaoja Jenni
Suomen Elintarviketyöläisten Työttömyyskassa